

Ірина СТЕЦЕНКО,
студентка,
Вікторія ШЕВЧУК,
студентка,
Максим СТЕЦЮК,
аспірант
Володимир МОСКАЛЬ,
аспірант

Західноукраїнський національний університет

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЕЛЕМЕНТА СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Розробку нових або ж удосконалення чинних методів бухгалтерського обліку (практик, прийомів, елементів, інструментів, методик) з метою підвищення ефективності управління підприємством повинен випереджати історичний аналіз еволюційної ролі бухгалтерського обліку в функціонуванні економіки в цілому і підприємств зокрема, а також позиціонуванні корпоративних систем управління з врахуванням особливостей діяльності.

Проблематиці підтвердження або ж спростування тези, що система корпоративного управління впливає на розвиток бухгалтерського обліку в сучасній корпоративній практиці України і світу значну увагу приділив у своїх дослідженнях В. Ю. Царук [1, с. 52-66].

К.Дж. Напьер наголошує, що «обґрунтування необхідності дослідження історичних аспектів окремого облікового питання може бути здійснене виходячи з певних підходів, які можна розкрити щодо облікового забезпечення корпоративного управління» [3, с. 238].

Серед таких підходів, на нашу думку, можна виділити:

1. Інтерпретація минулого дає змогу знаходити схожі проблемні ситуації, які вже мали місце в розвитку бухгалтерської науки, та використовувати сформульовані тоді рекомендації для вирішення проблем обліково-аналітичного забезпечення управління бізнесом, що виникають у сучасних умовах.

2. Формалізація бухгалтерського обліку, яка передбачає врахування факту його розвитку не у «вакуумі», а в рамках конкретного соціально-економічного та політичного середовища.

3. Новітні вектори розвитку облікової методології спираються на основні положення теорії бухгалтерського обліку, при цьому головним завданням облікової науки є пояснення і передбачення доцільності модернізації бухгалтерських практик.

На основі аналізу історичних аспектів бухгалтерського забезпечення управління корпорацій виникає можливість оцінити сучасні теоретико-методологічні підходи, визначити рівень ефективності їх застосування в існуючих соціально-економічних умовах та спрогнозувати подальший розвиток бухгалтерської практики в корпоративних структурах.

Виходячи з означеного підходу, надзвичайно важливо встановити повне та достовірне розуміння факторів, які впливають на розвиток бухгалтерського обліку. Це повинно стати основою окреслення перспектив подальшого розвитку бухгалтерського обліку як елемента системи корпоративного управління.

4. Сучасна система корпоративного управління зазнала серйозних змін під впливом тенденцій економічної глобалізації та конвергенції міжнародних облікових моделей.

5. Розвиток сучасних інформаційних технологій зумовлює суттєві зміни в методології бухгалтерського обліку корпорацій. Вони коригують «принципи, процедури, змістову спрямованість і характеристики інформаційного продукту, внутрішнє структурування, вибір видів обліку та їх інтеграцію, ідентифікацію та систематизацію об'єктів обліку, встановлення критеріїв їх визнання та систематизацію» [2, с. 581].

Моніторинг історичного поступу облікового забезпечення корпоративного управління від факту виникнення перших корпоративних структур до сучасності дозволяє виділити 7 основних етапів, які сприяють розумінню особливостей і причин формування системи обліку як елемента системи корпоративного управління:

1. Зародження корпоративної практики – 15 століття – системи бухгалтерського обліку, засновані на використанні простих (єдиних) записів, недостатньо розроблені для забезпечення формування достатньої інформації для корпоративних систем управління. Регулювання бухгалтерського обліку відсутнє. Керівники корпорацій маніпулюють даними обліку.

2. Виникнення і розвиток колоніальних корпорацій – 17-18 століття – застосування подвійної бухгалтерії забезпечує безперешкодне формування балансу, що відображає майновий стан і структуру капіталу корпорації. Прибуток визначається як різниця між виручкою та різними витратами (на основі звіту про прибутки та збитки).

3. Регулювання корпоративного сектору, формування ринків капіталу – 19 століття – початок регламентації звітності на рівні статутної документації корпоративних структур.

4. Регулювання звітності на рівні державних нормативних актів – кінець 19 століття – національне корпоративне законодавство встановлює правила ведення бухгалтерського обліку та періодичність подання звітів. Зростають вимоги до якості обліку.

5. Стандартизація обліку – середина 20 століття – з метою підвищення рівномірності та одноманітності облікових процедур науковці і практики почали активно шукати принципи бухгалтерського обліку, які повинні бути покладені в основу формування корпоративних стандартів бухгалтерського обліку.

6. Гармонізація стандартів обліку – кінець 20 століття – при глобалізації світової економіки постало питання про необхідність глобалізації фінансових ринків, яка виявилася неможливою без узгодження систем бухгалтерського обліку в різних країнах і формування загальноприйнятої системи стандартів бухгалтерського обліку.

7. Конвергенція облікових моделей – початок 21 століття – зі встановленням єдиної моделі глобальних стандартів фінансової звітності розпочався процес конвергенції двох систем US GAAP і IFRS, який суттєво актуалізувався рядом економічних і фінансових криз.

Список використаних джерел

1. Царук В. Ю. Теорія і методологія обліку і аналізу в системі корпоративного управління : монографія. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2020. 404 с.

2. Spilnyk I., Brukhanskyi R., Yaroshchuk O. Accounting and Financial Reporting System in the Digital Economy, Proceedings of 10th International Conference IEEE Advanced Computer Information Technologies, ACIT'2020, pp. 581-584.

3. Napier C.J. Research directions in accounting history. British Accounting Review. 1989. Vol. 93, Iss. 3. P. 237-254.